

SON § 199**Remiss RSF. Motion - Inför rätt att välja äldreboende**

Ärendenummer: SON 2022/470

Paragraf föregående instans: SON/AU § 130

Socialnämndens beslut

Socialnämnden avslår motionen och överlämnar tjänsteskrivelsen som nämndens yttrande till regionstyrelsen.

Sammanfattning

Socialnämnden ska till regionstyrelsen besvara remiss avseende motion om att införa ett system för valfrihet gällande särskilt boende för äldre, företrädesvis baserat på lag (2008:962) om valfrihetssystem (LOV).

Kristdemokraterna inkom 2022 med motionen och regionfullmäktige överlämnade den till regionstyrelsen för beredning (RF § 189).

Regionstyrelseförvaltningen sände motionen till socialnämnden för besvarande via remiss. Socialförvaltningen lämnade tidigare som förslag till yttrande att avslå motionen enligt bedömningen att det inte var aktuellt att säga upp befintliga entreprenad- och ramavtal och införa LOV för särskilt boende.

Socialnämnden beslutade 2023-04-20, § 69, att återremittera ärendet till förvaltningen för att utreda alternativa sätt att uppnå ökade möjligheter att välja särskilda boenden inklusive en beaktan av landsbygdsperspektivet.

Socialförvaltningen har berett ärendet och lämnar förslag till beslut om yttrande till regionstyrelsen.

Socialförvaltningen menar att det finns bättre alternativ för att uppnå ökade möjligheter att välja särskilt boende än att införa ett valfrihetssystem enligt LOV. Den förändring som i juni 2023 genomförts i fördelningsprincipen är ett sådant alternativ som kan komma att påverka såväl väntetid som brukares upplevelse av valfrihet. Privata aktörer tillhandahåller redan idag en stor del av förvaltningens boendeplatser. Införande av ett valfrihetssystem enligt LOV skulle teoretiskt kunna bidra till ökad valfrihet men faktorer som prognostiserade och faktiska behov, socialförvaltningens yttersta ansvar, befintliga resurser liksom förutsättningar som geografi och demografi kommer att påverka hur ett valfrihetssystem faller ut i praktiken. Bedömning görs att tänkbara konsekvenser vid inrättande av valfrihetssystem enligt LOV inte är att betrakta som resurseffektiva ur ett hållbarhetsperspektiv och att eventuella risker är större än eventuella förtjänster. Vidare bedöms brukares upplevelse av valmöjlighet kunna tillförsäkras och ökas genom förändrade arbetssätt såsom arbetet med fördelningsprincipen som trätt i kraft, pågår och har påvisat gynnsamma resultat.

Bedömning

Upplevelse av valfrihet kan påverkas av olika faktorer såsom information och förväntningar. Den enskilde som beviljats insatsen särskilt boende påverkas av flera faktorer som bidrar till omfattningen av upplevd valfrihet.

Socialförvaltningen har behov av att privata aktörer driver särskilda boenden och tillhandahåller platser till brukare som beviljats insatsen. Ett valfrihetssystem enligt LOV kan, beroende på hur det görs, utgöra en faktor som bidrar till känsla av ökad valfrihet för de äldre. Förutsättningar som geografi och förvaltningens resurser spelar dock in och kommer att påverka hur ett valfrihetssystem faller ut i praktiken.

Förvaltningens verkställande av biståndsbedömda insatser sker och kommer, oavsett införande av LOV-system eller inte, att ske utifrån brukares behov och förvaltningens befintliga resurser. Det är således viktigt att ständigt se över arbetssätt för att möta och tillgodose såväl befintliga som kommande behov. Exempel är förvaltningens arbete med Plan för särskilt boende för äldre, samverkan med samhällsbyggnadsförvaltningen, myndighetsavdelningens fortlopande utvecklingsarbeten och hantering av kösystem.

Det finns flera olika möjligheter att förändra såväl den information som lämnas till brukare gällande valmöjligheter av särskilt boende, som hanteringen av de beslut som väntar på att verkställas/kösystemet. Varje beslut om förändring kräver planering och tid för att genomföras liksom utvärdering och analys av utfall. Uppföljning/återrapportering efter den senaste ändringen av köhanteringen/fördelningsprincipen visar gynnsamma resultat för såväl brukare som förvaltningens ekonomi.

Sammanfattningsvis anser socialförvaltningen att det finns bättre alternativ för att öka brukares upplevelse av valmöjlighet av särskilt boende än att införa ett valfrihetssystem enligt LOV. Den förändring som i juni 2023 genomförts i fördelningsprincipen är ett exempel på ändrat arbetssätt som kan komma att påverka såväl väntetid som brukares upplevelse av valfrihet. Kön till särskilt boende är mindre nu än vad den var innan det ändrade arbetssättet med fördelningsprincipen. Nya siffror som mäter brukares upplevelse av valmöjlighet presenteras i samband med kommande brukarundersöknings resultat.

Ytterligare alternativ finns i möjligheten att förändra förvaltningens interna processer såsom den information som lämnas till brukare i samband med ansökan/beviljad insats och/eller ytterligare förändra hanteringen av beslut som väntar på att verkställas.

Bedömning görs att tänkbara konsekvenser vid inrättande av valfrihetssystem enligt LOV inte är att betrakta som resurseffektiva ur ett hållbarhetsperspektiv och att eventuella risker är större än eventuella förtjänster. Vidare bedöms brukares upplevelse av valmöjlighet kunna tillförsäkras och ökas genom

förändrade arbetssätt såsom arbetet med fördelningsprincipen som trätt i kraft, pågår och har påvisat gynnsamma resultat.

Ärendet bedöms inte medföra några konsekvenser ur ett jämställdhetsperspektiv.

Ärendets behandling under mötet

Marica Gardell, socialdirektör, föredrar ärendet.

Yrkande

Johan Malmros (C) yrkar att socialnämnden beslutar att *Motionen anses besvarad*.

Ordförande Håkan Ericsson (S) yrkar att motionen ska avslås i enlighet med förvaltningens förslag.

Ordförande ställer förslagen mot varandra och finner att socialnämnden bifaller ordförandes yrkande.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse SON 2022/470, 2024-11-12, 2023-01-30

Motion Inför rätt att välja äldreboende, 2022-12-22

RF §189, 2022-10-24

Tjänsteskrivelser SON 2023/258, 2023-05-26, 2023-11-07 och 2024-04-26

Bilaga 1. Säbo LOV SON 2023

Skickas till

Registrator regionstyrelsen, ärendenummer: RS 2022/1498

Öystein Berge, kvalitetschef socialförvaltningen

Therése Thomsson, myndighetschef socialförvaltningen

Anna Lena Gutedal, ekonomichef socialförvaltningen

Carina Vestergren Larsson, avtalscontroller socialförvaltningen

Kristina Pajuäär, administrativ chef socialförvaltningen

Protokollsanteckning

Sara Lidqvist (KD) lämnar följande protokollsanteckning:

Bara för att hon blir gammal, ska en människa inte förlora sin möjlighet att göra egna val. Kristdemokraternas syfte med motionen är att ge så stor valfrihet, delaktighet och inflytande som möjligt, när en människa behöver byta hem och flytta in på ett äldreboende. Vi vill att det företrädesvis ska ske genom införande av LOV inom särskilt boende på Gotland, men motionen ger också möjlighet till andra vägar för att öka valfriheten, delaktigheten och inflytandet. När motionen var uppe för beslut i socialnämnden i april 2023 återremitterades ärendet till förvaltningen, för att låta utreda alternativa sätt till LOV för att öka valfriheten. Sedan dess har bland annat förändringar i fördelningsprincipen genomförts, vilka kan innebära att känslan av valfrihet ökar.

Kristdemokraterna anser fortfarande att motionen ska antas. I andra hand bör motionen anses besvarad med hänvisning till de förbättringar av den upplevda valfriheten som förvaltningen har genomfört genom förändringar i fördelningsprincipen. Att avslå motionen är att signalera att Region Gotland inte önskar den ökade valfrihet inom särskilt boende som redan har genomförts sedan motionen lämnades in för två år sedan.